

SKUPINSKE BELE GROBNICE

FRANC MULEJ

Najdaljša točka zasedanja lavinske komisije IKAR dne 3. in 4. oktobra 1991 v Jaci v Španiji je bila obravnava nesreč v snežnih plazovih v sezoni 1990/91. Na podlagi dostavljenih podatkov predstavnikov članic IKAR je bil sestavljen statistični pregled mrtvih v snežnih plazovih v navedeni sezoni (glej tabelo). Skupno število smrtnih žrtev 192 v primerjavi s številom 100 v sezoni 89/90 pomeni skoraj podvojitve žrtev, za kar sta bila vzroka večje količine snega in neugodnejše vremenske razmere. Samo v alpskih deželah, to je v Avstriji, Bavarski, Franciji, Severni Italiji, Sloveniji in Švici je bilo v sezoni 90/91 149 mrtvih pod plazovi.

Tipične za obravnavano sezono so skupinske nezgode v Franciji, Kanadi, Španiji, Italiji in Švici. V večini primerov so bile zasute vodene grupe, ki so prišle v ogrožena območja. V petih nezgodah je bilo 50 smrtnih žrtev.

Navedem naj tri zanimive primere lanskih nezgod:

1. primer: Italija, Courmaveur

V februarju se je nad Courmaveurjem v višini 3000 metrov odtrgal ogromen snežni plaz. Od napoke do plaznega stožca je bila relativna višina 1900 metrov. Smrtno je bilo zasutih 12 oseb. Površina plazu je bila 1 600000 kvadratnih metrov. Reševanje je trajalo 9 dni, drugi dan

je delalo na plazu 360 reševalcev. Iskanje je potekalo s psi, aparati za iskanje zasutih in s sondiranjem; pri tem so našli še živega gamsa.

2. primer: Španija, Pico de Paderna

Dne 10. marca lani ob 6. uri je odšla na turo velika skupina smučarjev. Dopoldne se je otoplelo. Nekoliko po 10. uri je skupino 25 smučarjev pri spustu zajel snežni plaz. 12 oseb je bilo popolnoma zasutih, lavinskih žoln niso imeli. Prve žrtve so našli psi, naslednje pa so poiskali s sondiranjem. 11 oseb je umrlo.

3. primer: Italija, Reschenpass

Lanskega 28. marca je pri Reschenpassu na meji med Italijo in Avstrijo med 11. in 12. uro snežni plaz zasul dva smučarja. Ob 12.30 je bil napoten helikopter na kraj nezgode. Zdravnik in vodnik lavinskega psa sta rešila moškega, ki je bil delno zasut. Po 7 minutah iskanja je pes začel kopati in v globini dveh metrov so našli še živo ženo. Odkopali so jo in helikopter jo je odpeljal v bolnišnico. V snegu je bila nekaj več kakor dve uri. Po 10 urah so jo odpustili iz bolnišnice.

To je po 15 letih v severni Italiji prvi primer, da je pes našel v plazu živo žrtev.

V nadaljevanju konference je bilo govora o umetnem proženju snežnih plazov, balonu Aschauer in dopolnitvah pri lavinskih žolnah.

Evropske žrtve snežnih plazov

Dežela	Turni smučarji	Variantni smučarji	Smučarji na pisti	Alpinisti	Mrtvi v zgradbah	Mrtvi na cestah	Razno	Skupno mrtvi	Število lav. psov
1. Švica	21	10	–	3	–	–	2	36	208
2. Francija	24	17	–	6	–	–	–	47	120
3. Avstrija	9	3	–	6	–	1	1	20	213
4. Italija z J. Tirolsko	9	3	12	1	–	–	13	38	129
5. Nemčija	3	5	–	–	–	–	–	8	45
6. Liechtenstein	–	–	–	–	–	–	–	–	8
7. Slovenija	–	1	–	–	–	–	–	1	27
8. Španija	13	–	1	7	–	–	–	21	9
9. Anglija	–	–	–	1	–	–	–	1	64
10. Norveška	–	–	–	1	–	–	–	1	117
11. Poljska	–	–	–	–	–	–	–	–	10
12. Češko-slovaška	–	–	–	1	–	–	–	1	16
13. Bolgarija	–	–	–	–	–	–	–	–	17
14. Kanada	2	9	–	–	–	–	–	11	38
15. ZDA	2	–	–	2	–	–	3	7	40
Skupaj	83	48	13	28	–	1	19	192	1061
%	43,2	25,0	6,8	14,6	–	0,5	9,9	100,0	

Lavinska komisija je z anketo zbrala naslednje podatke od članic IKAR:

80 do 90 odstotkov plazov je bilo sproženih z miniranjem. Pri tem načinu so problemi v zvezi s skladiščenjem eksplozivnih sredstev. Francija, Švica in ZDA porabijo vsaka zase med 50 do 80 ton eksploziva v eni sezoni.

Precej proženja je bilo izvedeno z odmetavanjem iz helikopterjev. V mnogih deželah je ta način prepovedan.

Reševalni balon Aschauer je namenjen osebam, ki se morajo podati v lavinsko ogrožena območja, na primer minerji ali reševalci. Ta balon pritrdijo na vrh nahrbtnika, na človeka ga privežejo s pasovi. Cena balona je približno 1000 DEM.

Fondacija Eigenmann je kupila 10 balonov in jih dala posameznikom in institucijam v preizkušanje. Nekaj pozitivnih odgovorov je že prispele. **Fuhrman** iz Kanade je izvedel preizkus s štirimi lutkami, od katerih sta dve imeli pritrjen balon. Ti dve sta bili zasuti 40 cm pod površino, ostalih dveh niso našli.

Večina preizkuševalcev je menila, da naj bi bil

balon lažji in cenejši ter da bi bila dana možnost, da se napihne z usti.

DOPOLNITVE PRI LAVINSKIH ŽOLNAH

V Franciji so razvili napravo za povečanje slišnosti signala pri lavinskih žolnah. To je ojačevalec, ki ga je možno uporabiti pri vseh lavinskih žolnah in tudi pri Recco aparatih z možnostjo odvoda signala. Cena je približno 6000 Ffr.

Ojačevalec je možno s preklopom na slušalkah kombinirati z govorno napravo, kar ima praktično vrednost pri iskanju zasutih s helikopterjem. Primerneje je, da signale lavinske žolne sprejema kopilot, ker pilota dekoncentrirajo pri vodenju helikopterja.

Če slušalke kombinirane naprave damo pod čelado, se okoliški šum zmanjša za 50 odstotkov.

Pri aparatu za iskanje zasutih v plazovih firme Ortovox je proizvajalec vgradil kontrolno lučko, ki posveti, kadar je potrebno preklopiti slišnost na manjšo jakost. Ta naprava olajša iskanje predvsem osebam, ki slabše slišijo.

ANALIZA OBISKA KOČE NA PLANINI RAZOR

PODATKI POUČNE STATISTIKE

EDO KOZOROG

Skozi slovenski alpski prostor je speljanih kar nekaj nacionalnih transverzal in planinskih poti, ki omogočajo obisk sredogorja in visokogorja velikemu številu planincev in izletnikov. O njih imamo zbranih pravzaprav veliko informacij na različnih ravneh, po katerih pa zelo redko posegamo.

V pričujoči analizi smo posegli po informacijah, ki jih nudi vpisna knjiga koč na planini Razor (1317 m). Ta je vzorno vodena že od leta 1948, ko je bila kočja odprta. Čeprav so podatki zelo zanimivi za prostor, ki ga pokriva kočja, to je porečje reke Tolminke, pa nam kaže tudi določene zakonitosti povojnega in sezonskega obiska našega celotnega alpskega prostora. Omenjena kočja je namreč vključena v vse pomembnejše transverzale: Slovensko planinsko transverzalo, Slovensko geološko pot in Evropsko pešpot E-7, Lani je bila kočja izbrana kot druga najbolj priljubljena postojanka v sredogorju.

Vse do druge svetovne vojne v tem delu Julijskih Alp ni bilo planinskih postojank. Gore so bile mejne in zato planinstvu večinoma nedostopne. Zato je že prvo leto po vojni Planinsko društvo (PD) Tolmin uredilo bivšo vojaško stražarnico na Globokem kot zasilno vmesno postojanko na poti v Bohinj. 11. septembra 1948 pa je odprlo novo kočjo na kraju nekdanje karavle

Kočja na planini Razor danes (Foto E. Kozorog)